Veb programiranje

Uvod u MongoDB

- Termin NoSQL nastao 2009. godine
  - u opštem smislu, objedinjuje sve baze podataka i skladišta podataka koje ne slede primarne principe relacionih baza podataka

- CAP teorema
  - sistem koji skladišti deljene podatke ne može obezbediti istovremeno zadovoljenje sledećih uslova
    - konzistentnost eng. Consistency
    - raspoloživost eng. Availability
    - tolerancija razdvojenosti eng. Partition tolerance
  - primenljiva na sisteme zasnovane na distribuiranoj arhitekturi

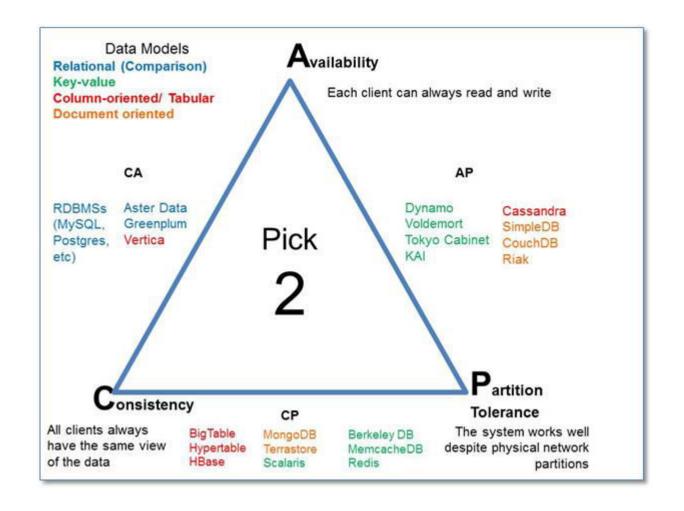

- CAP teorema
  - konzistentnost
    - svako čitanje iz baze podataka kao rezultat ima najnoviju verziju podataka
  - raspoloživost
    - odziv sistema u garantovanim vremenskim okvirima
    - baza podataka će uvek biti dostupna
      - nezavisno kada je postavljen upit
    - postiže se
      - velikim brojem fizičkih servera
      - replikacijom podataka

- CAP teorema
- tolerancija razdvojenosti
  - nijedan skup otkaza, osim potpunog otkazivanja, ne sme da proizvede neispravan odziv sistema baze podataka
    - sistem mora da prihvata delimične otkaze i nastavlja ispravan rad
  - Razdvojenost
    - stanje komunikacione mreže kod koje su delovi sistema podeljeni u dve ili više particija
    - Između kojih ne postoji komunikacija
    - rešenje:
      - replikacija
      - odloženo (asinhrono) pisanje u trenutno nedostupne delove baze podataka

- NoSQL baza u C++
- cross-platform dokument orjentisana baza podataka
- Dokumenti su u BSON formatu
  - Binarna reprezentacija jednostavnih struktura podataka i asocijativnih listi
  - JSON-like (BSON Binary JSON)
- Najpopularniji NoSQL DBMS, od marta 2017. peta po popularnosti DBMS (posle Oracle, MySQL, Microsoft SQL Server i PostgreSQL-a)
- Odlična podrška u Node.js aplikacijama (deo MEAN stack-a)

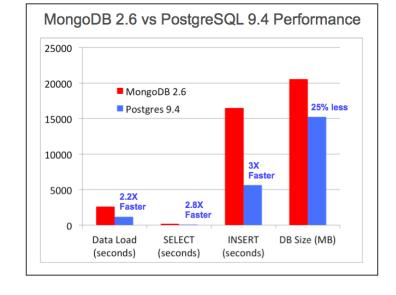
• Odlike:

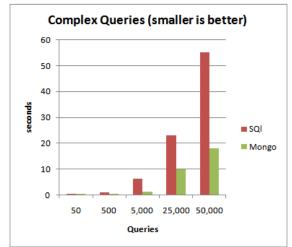
- Ad hoc queries po field-u, range queries, regex pretrage
- Indeksiranje bilo kog field-a u dokumentu

Replikacija – Master/Slave replikacija: Master Read/Write, Slave kopira podatke samo

Read ili Backup - bez promene nad podacima

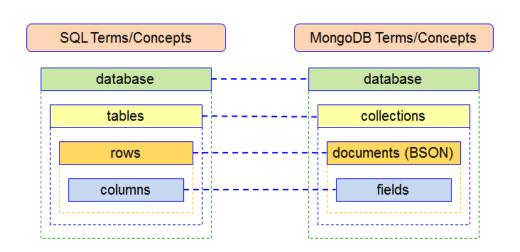
- Duplikacija podataka
- Load balancing automatski konfigurisan
- Map reduce i aggregation alati
- JavaScript umesto procedura
- Schema-less db u C++
- Visoke performance
- Skladisti fajlove bilo koje velicine bez narusavanja steka
- Laka administracija

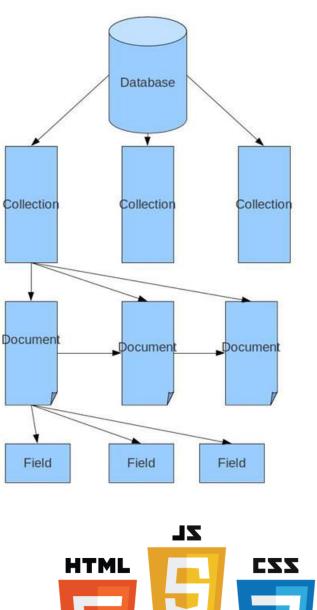

- Svaka MongoDB instanca može da ima više baza podataka
- Svaka baza podataka može da ima ima više kolekcija
- Svaka kolekcija može da ima više dokumenata
- Svaki dokument može da ima više polja

- Dokument: JSON dokument + par korisnih funkcionalnosti (na primer podrška za Date format)
- Kolekcija: kolekcija JSON dokumenata
  - Smeštanje dokumenata u istu kolekciju ne nameće shemu koju dokumenti moraju da zadovolje
  - Odsustvo sheme omogućuje da se jednostavno prave izmene u formatu dokumenata
    - Nedisciplinovanost u korišćenju ove osobine može da izazove velike probleme
- Baza podataka je skup kolekcija

- Svaki dokument u kolekciji mora da ima vrednost za id polje
- Mora da bude jedinstvena na nivou kolekcije
- Ukoliko se ne postavi vrednost za _id, MongoDB postavlja automatski generisani ObjectID
  - Heksadecimalni 24-cifreni broj
  - 539ed1d9f7da431c00026e18

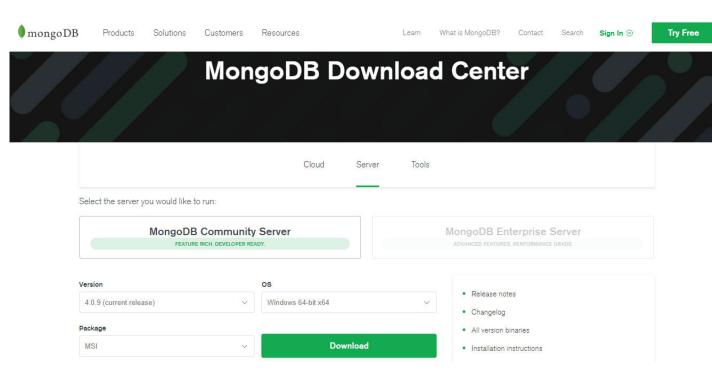
- Zašto ne autoinkrement?
  - Teško je koristiti autoinkrement u distribuiranim sistemima (kako da znamo koja bila prošla vrednost ako je baza distribuirana?)

Tipovi podataka

Data Types	Description			
String	String is the most commonly used datatype. It is used to store data. A string must be UTF 8 valid in mongodb.			
Integer	Integer is used to store the numeric value. It can be 32 bit or 64 bit depending on the server you are using.			
Boolean	This datatype is used to store boolean values. It just shows YES/NO values.			
Double	Double datatype stores floating point values.			
Min/Max Keys	This datatype compare a value against the lowest and highest bson elements.			
Arrays	This datatype is used to store a list or multiple values into a single key.			
Object	Object datatype is used for embedded documents.			
Null	It is used to store null values.			
Symbol	It is generally used for languages that use a specific type.			
Date	This datatype stores the current date or time in unix time format. It makes you possible to specify your own date time by creating object of date and pass the value of date, month, year into it.			

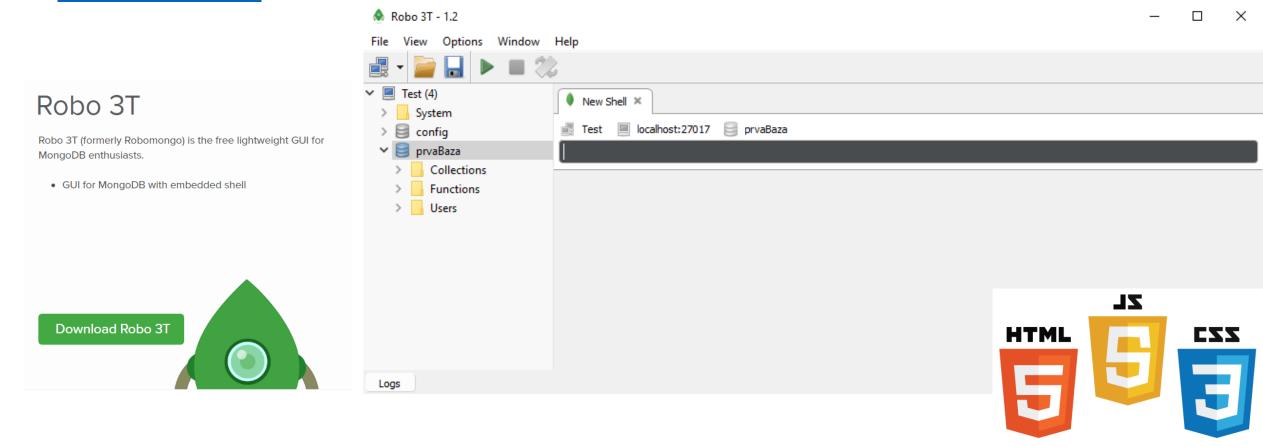

- Instalacija
- mongodb.com
- Potreban je data/db direktorijum
- Default lokacija za MongoDB:
  - C:\Program Files\MongoDB
- Moze se promeniti u toku instalacije Custom
- Default lokacija za data direktorijum:
  - C:\data\db
- Ako se koristi drugi direktorijum, potrebno je specificirati:
  - mongod -- dbpath "{lokacija do direktorijuma}\data"

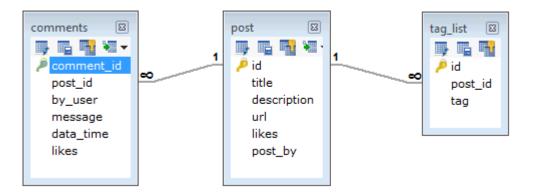
- Robo 3T native, cross-platform MongoDB manager
- robomongo.org

- Primer MongoDB dizajna baze za vebsajt klijenta:
- Zahtev:
  - Svaki post je jednistven: jedinstven naslov, url i opis
  - Svaki post ima jedan ili vise tagova
  - Svaki post ima ime publisher-a i ukupan broj lajkova
  - Svaki post ima 0 ili više komentara koji sadrže ime korisnika, poruku, vreme i datum i lajkove

- Primer MongoDB dizajna baze za vebsajt klijenta:
- 1. Primer tabela u relacionoj bazi podataka

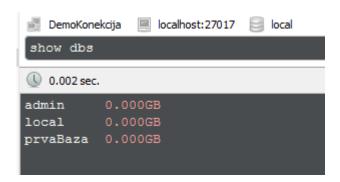

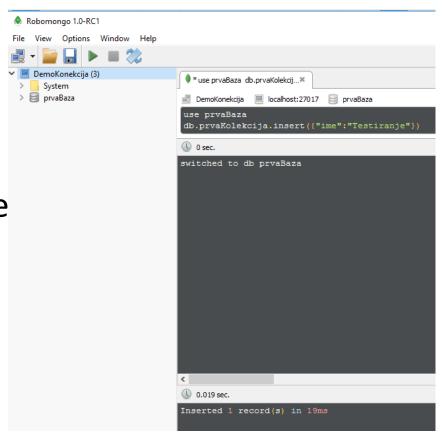
2.MongoDB dizajn:

```
id: POST ID
title: TITLE OF POST,
description: POST DESCRIPTION,
by: POST BY,
url: URL OF POST,
tags: [TAG1, TAG2, TAG3],
likes: TOTAL LIKES,
comments: [
    user: 'COMMENT BY',
    message: TEXT,
    datecreated: DATE TIME,
    like: LIKES
    user: 'COMMENT BY',
    message: TEST,
    dateCreated: DATE TIME,
    like: LIKES
```


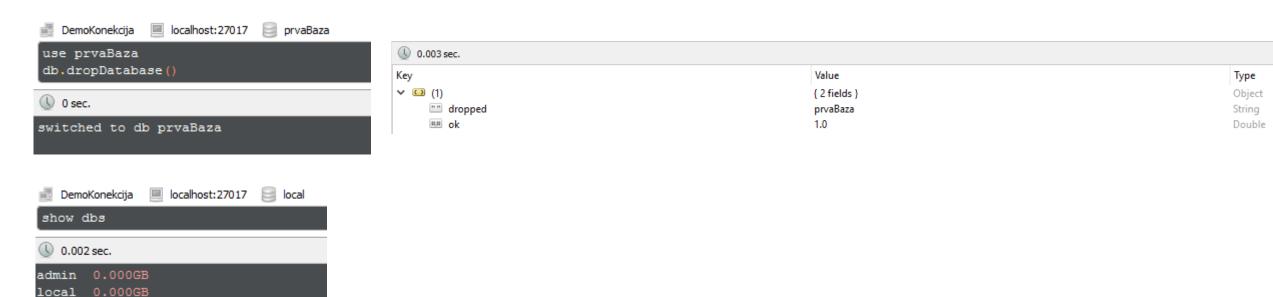
- Kreiranje baze
- use IME_BAZE ako postoji vratice postojeću, ako ne kreiraće je
- Kreirati jedan document, inače neće baza biti u listi
- db proverava se trenutno čekirana baza
- show dbs proverava se lista baza podataka

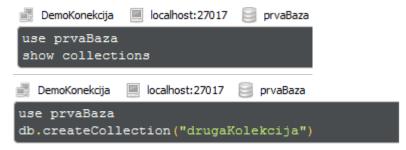
Brisanje baze i njenih fajlova - dropDatabase()

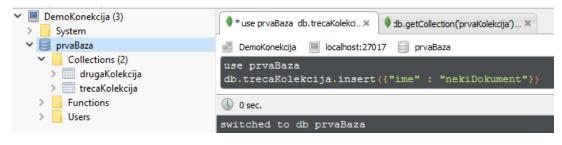

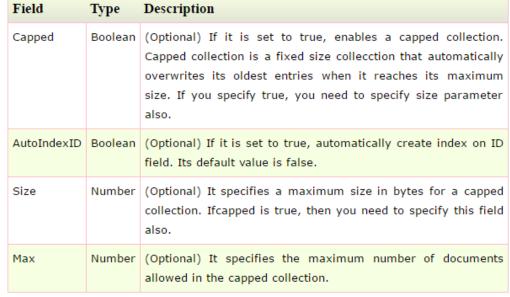
Kreiranje kolekcije - db.createCollection(name, options)

name – ime kolekcije, options su opcione: velicina, indeksiranje, tip dokumenta...

 Kreiranje kolekcije automatski prilikom kreiranja dokumenta

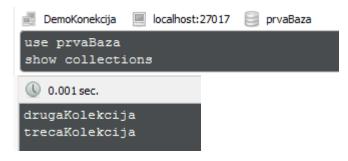

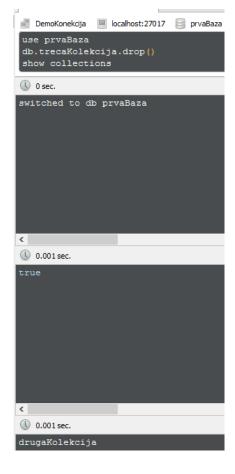

Brisanje kolekcije i njenih indeksa - db.ime_kolekcije.drop()

- CRUD
- Dodavanje novog dokumenta u kolekcijudb.ime_kolekcije.insert(document)

```
use prvaBaza
db.kursevi.find()
( 0 sec.
switched to db prvaBaza
   kursevi 0.001 sec.
    " id" : ObjectId("58c6ce92fbecaafd28610185"),
    "course" : "veb programiranje",
        "Trainer" : "M.A"
            "name" : "Perica",
            "name" : "Jovica",
    "category" : "MongoDB"
```


• CRUD

Dodavanje vise dokumenata, prosledjuje se niz dokumenata insert()

metodi

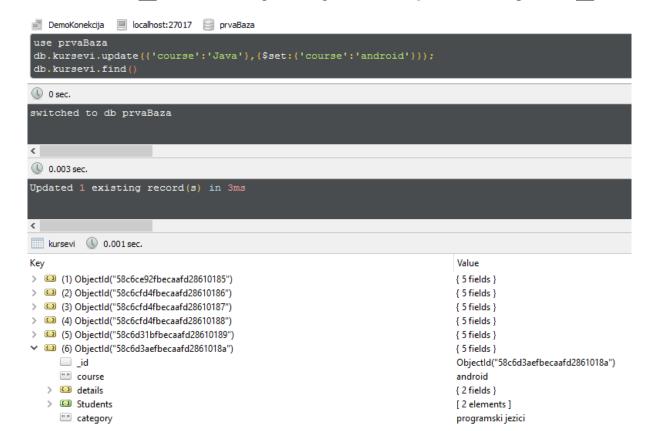
```
use prvaBaza
var sviKursevi =
     course: "MongoDB",
     details: {
        duration: "6 meseci",
        Trainer: "M.A"
     Students: [ { name: "Perica", id: 1 }, { name: "Jovica", id: 2 } ],
     category: "veb programiranje"
     course: "Node.js",
     details: {
       duration: "6 meseci",
       Trainer: "M.A"
    Students: [ { name: "Perica", id: 1 }, { name: "Jovica", id: 2 } ],
    category: "veb programiranje"
    course: "Full Stack JS",
       duration: "6 meseci",
       Trainer: "M.A"
    Students: [ { name: "Perica", id: 1 }, { name: "Jovica", id: 2 } ],
    category: "veb programiranje"
db.kursevi.insert (sviKursevi)
```


- CRUD
- Dodavanje vise dokumenata **bulk insert**
- Inicijalizuje se prvo bulk operation builder za "kursevi" kolekciju odrzava listu operacija koje trebaju da se izvrse
- Definisu se insert operacije
- Sa execute() se izvrsavaju operacije iz liste

- CRUD
- Azuriranje dokumenata db.ime_kolekcije.update(kriterijum_odabira, azurirani_podaci)

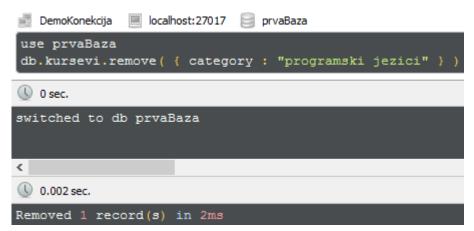

Brisanje samo prvog koji zadovolji kriterijum

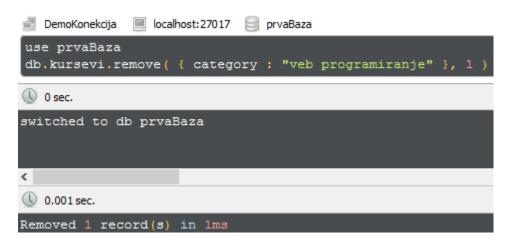
MongoDB

- CRUD
- Brisanje podataka
- db.ime_kolekcije.remove (kriterijum_brisanja)

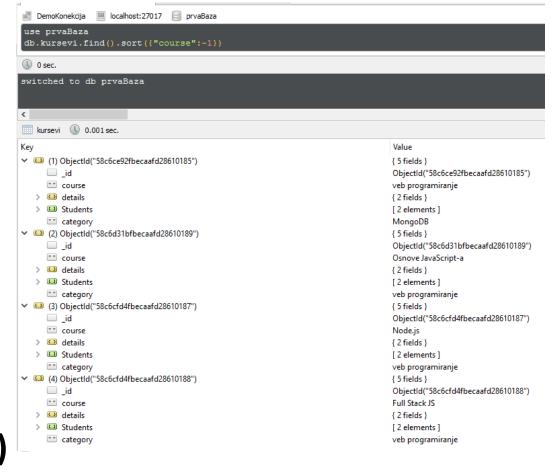
Brisanje svih

```
DemoKonekcija localhost:27017 prvaBaza
use prvaBaza
db.kursevi.remove({})
```


- Upiti
- db.ime_kolekcije.find({}) izvlaci sve dokumente iz kolekcije
- db.ime_kolekcije.find().limit(broj) izvlaci ogranicen broj iz kolekcije
- db. ime_kolekcije.find().limit(broj).skip(broj)
   preskace document
- db.ime_kolekcije.find().sort({kljuc:1}) sortira
   1 rastuce, -1

server.js 🔀

```
//import mongodb native driver-a
                                               Primer: INSERT
     var mongodb = require('mongodb');
     //MongoClient - interfejs za konekciju na mongodb server
     var MongoClient = mongodb.MongoClient;
     //URL konekcije
     var url = 'mongodb://localhost:27017/prvaBaza';
10
     //connect metoda za konekciju na server

⊟MongoClient.connect(url, { useNewUrlParser: true }, function(err, client) {

12
         if (err) {
13
              console.log('Greska: ' + err);
14
         } else {
15
              console.log('Konekcija uspostavljena ' + url);
16
17
             var db = client.db('prvaBaza');
18
19
              //Kreiranje kursa
              var course = {
21
                  course: "MongoDB + Node.js",
22
                  details: {
23
                      duration: "6 meseci",
24
                      trainer: "M.A"
25
26
                  students: [{name: "Perica", id:1}, {name: "Jovica", id:2}],
                  category: "veb programiranje"
28
             1:
29
30
31
              db.collection('kursevi').insertOne(course, function(err, result){
32
                  if (err) {
33
                      console.log(err);
34
                  }else{
35
                      console.log('Kreiran dokument');
36
37
                  //Zatvaranje konekcije
                  client.close();
39
              1);
40
41
```

 mongodb paket – drajver za MongoDB iz Node.JS-a

npm install mongodb


```
🔙 server.js 🔣
      //import mongodb native driver-a
                                                                                                       Primer: UPDATE
      var mongodb = require('mongodb');
                                                                                                      DemoKonekcija 📃 localhost: 27017 📄 prvaBaza
      //MongoClient - interfejs za konekciju na mongodb server
                                                                                                    db.getCollection('kursevi').find({})
      var MongoClient = mongodb.MongoClient;
                                                                                                      kursevi 0.001 sec.
      //URL konekcije
                                                                                                    Key
                                                                                                                                                                    Value
      var url = 'mongodb://localhost:27017/prvaBaza';
                                                                                                    (1) ObjectId("58c6da308d2f3f2f10a3d3ec")
                                                                                                                                                                    { 5 fields }
9
                                                                                                        ____id
                                                                                                                                                                    ObjectId("58c6da308d2f3f2f10a3d3ec")
10
      //connect metoda za konekciju na server
                                                                                                        "" course
                                                                                                                                                                    Node.JS
11
     -MongoClient.connect(url, { useNewUrlParser: true }, function(err, client) {
                                                                                                      > 

details
                                                                                                                                                                    { 2 fields }
                                                                                                      > 

Students
12
           if (err) {
                                                                                                                                                                    [ 2 elements ]
13
               console.log('Greska: ' + err);
                                                                                                        "" category
                                                                                                                                                                    veb programiranje
14
                                                                                                      C:\WINDOWS\system32\cmd.exe
15
               console.log('Konekcija uspostavljena ' + url);
16
                                                                                                      :\MongoDB Primeri>node server.js
17
               var db = client.db('prvaBaza');
                                                                                                      Konekcija uspostavljena mongodb://localhost:27017/prvaBaza
18
                                                                                                      Jpdate uspesan
19
               //Update
           db.collection('kursevi').updateOne({course: 'MongoDB + Node.js'}, {$set: {course: 'Node.js'}}, function(err, numUpdated){
20
21
                    if(err){
22
                         console.log(err);
23
                    } else if (numUpdated) {
24
                         console.log('Update uspesan');
25
                    } else {
26
                         console.log('Kreiran dokument');
27
28
                    //Zatvaranje konekcije
29
                    client.close();
30
               });
31
32
```

```
🔚 server.js 🔀
      //import mongodb native driver-a
      var mongodb = require('mongodb');
                                                                                Primer: Pretraga
      //MongoClient - interfejs za konekciju na mongodb server
      var MongoClient = mongodb.MongoClient;
      //URL konekcije
      var url = 'mongodb://localhost:27017/prvaBaza';
 10
      //connect metoda za konekciju na server
11
     MongoClient.connect(url, { useNewUrlParser: true }, function(err, client) {
 12
          if (err) {
 13
               console.log('Greska: ' + err);
 14
           } else {
 15
               console.log('Konekcija uspostavljena ' + url);
 16
 17
               var db = client.db('prvaBaza');
 18
 19
               //Pretraga
 20
               var criteria = {
21
                   'details.duration' : '6 meseci'
 22
               1;
23
24
               db.collection('kursevi').find(criteria).toArray(function(err, result){
25
                   if (err) {
                       console.log(err);
26
 27
                   } else if (result.length) {
28
                       console.log('Pronadjen: ', result);
29
                   } else {
 30
                       console.log('Nema dokumenta!');
 31
 32
 33
                   //Zatvaranje konekcije
 34
                   client.close();
 35
               1);
36
37
```

L});

C:\WINDOWS\system32\cmd.exe

```
E:\MongoDB Primeri>node server.js
Konekcija uspostavljena mongodb://localhost:27017/prvaBaza
Pronadjen: [ { id: 58c6da308d2f3f2f10a3d3ec,
   course: 'Node.JS',
   details: { duration: '6 meseci', Trainer: 'M.A' },
   Students: [ [Object], [Object] ],
   category: 'veb programiranje' } ]
```


- Mongoose
- MongoDB rukuje jednostavnim JSON dokumentima
- Poslovna logika je smeštena u aplikativni sloj
- Mongoose ODM nam omogućuje jednostavnu konverziju između dokumenata i JavaScript objekata
  - Podaci
  - Metoda za validaciju
  - Poslovna logika

- Mongoose
- Express REST Primer

URL	HTTP Verb	POST Body	Result
/api/Kursevi	GET	Prazan	Vraća sve kurseve
/api/Kursevi	POST	JSON String	Novi kurs dodat
/api/Kursevi/:id	GET	Prazan	Vraća jedinstven kurs
/api/Kursevi/:id	PUT	JSON String	Ažurira postojeći kurs
/api/Kursevi/:id	DELETE	Prazan	Briše postojeći kurs

- Mongoose
- Struktuiranje podataka
- Ne može se skladištiti ništa što ne odgovara šemi
- Šema služi kao deklaracija kako treba da izgledaju podaci

- Mongoose
- Modeli su prave klase kreirane u JavaScript-i

```
twisevijs | appjs | kursevijs |

1     var mongoose=require('mongoose');
2     var Schema=mongoose.Schema;

4     Fvar kursSchema=new Schema({
          naslov:String,
          semestar:'String',
          izvodjac:'String',
          kategorija:'String'
}

module.exports=mongoose.model('Kurs',kursSchema);

11     module.exports=mongoose.model('Kurs',kursSchema);
```


- Mongoose
- Upiti
- Upiti ka bazi su zahtevni prema resursima
- Zato se koriste kroz Callback-ove
- Šalje se zahtev, obrađuju se drugi poslovi, kada se dobije povratna vrednost upita, izvršava se callback funkcija
- Upiti uvek u formatu:

```
function(error, result) {...}
```

```
⊨ kursevi.js 🛛 📙 app.js 🖾 📙 kursevi.js 🖾
       var Kurs=require('../models/kursevi');
       var express=require('express');
       //konfigurisanje ruta
       var router=express.Router();
                                              Iščitavanje
       router.route('/Kursevi')
            .get (function (reg, res) {
 10
 11
               Kurs.find(function(err,kurs){
 12
                   if(err)
 13
                         res.send(err);
 14
                   res. json (kurs);
 15
               });
 16
 17
                                              Dodavanje
 18
            .post(function(reg,res){
 19
                var kurs= new Kurs(req.body);
 20
                kurs.save(function(err){
 21
                    if (err)
 22
                         res.send(err);
 23
                    res.send({message:'Kurs je dodat'});
 24
                });
 25
            });
 26
```


68 69

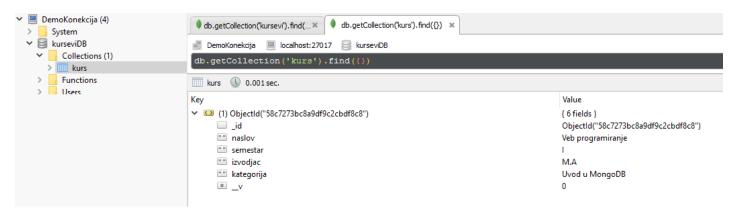
module.exports=router;

- Mongoose
- Primer

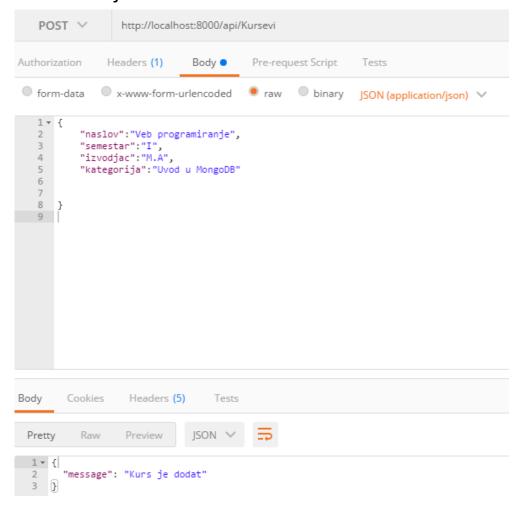
```
router.route('/Kursevi/:id')
28
          .put (function (reg, res) {
29
              Kurs.findOne({ id:req.params.id}, function(err, kurs) {
30
31
                  if (err)
32
                      res.send(err);
33
34
                 for (prop in req.body) {
35
                      kurs[prop]=req.body[prop];
36
37
38
                  //snimanje kursa
39
                  kurs.save(function(err) {
                                                                            Ažuriranje
40
                      if (err)
                          res.send(err);
41
42
43
                      res.json({ message: 'Kurs je azuriran!' });
44
                  });
45
              });
46
47
          })
48
49
          .get (function (req, res) {
50
              Kurs.findOne({ id:req.params.id}, function(err, kurs) {
                                                                             Pretraga po kriterijumu
51
52
                      res.send(err);
53
54
                  res.json(kurs);
55
              1);
56
          })
57
58
          .delete(function(reg,res){
59
              Kurs.remove({
                                                                             Brisanje
60
                  id: req.params.id
                                                                                                    HTML
61
              }, function(err, Kurs) {
62
                  if (err)
63
                      res.send(err);
64
65
                  res.json({ message: 'Kur je uspesno obrisan' });
66
              });
67
          });
```

- Mongoose
- Testiranje primera

Baza

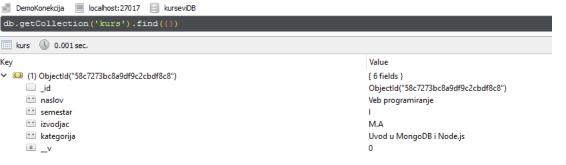
Dodavanje

- Mongoose
- Testiranje primera

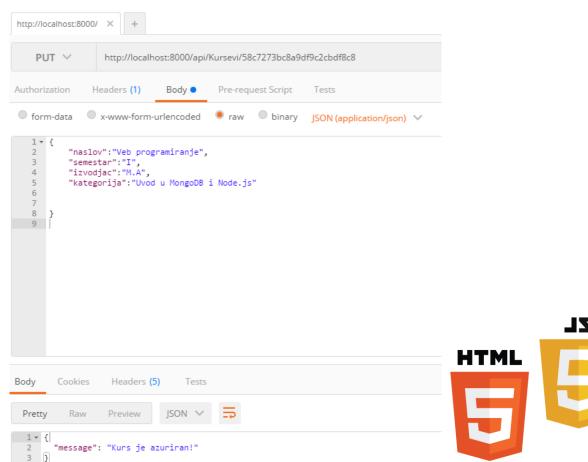
Baza

Iscitavanje

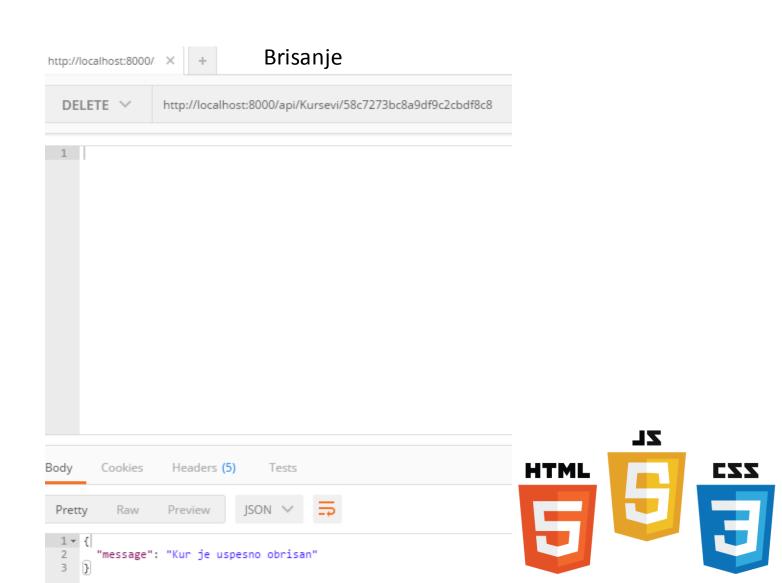
Azuriranje

- Mongoose
- Testiranje primera

Baza

- ZADATAK
- Napraviti REST API za rukovodjenje knjigama unutar biblioteke
- Svaka knjiga ima naslov, id autora, da li je iznajmljena, kojoj kategoriji pripada, broj strana
- Svaki autor ima ime, godinu rodjenja, nacionalnost, zanr
- Svaka kategorija ima ime, naziv sektora gde se nalazi ta kategorija u biblioteci
- Omoguciti:
  - Dodavanje, brisanje, azuriranje i pregled: autora, knjiga I kategorija unutar biblioteke
  - Pretragu knjiga po autoru ili kategoriji
  - Pretragu autora po kategoriji

